

Projecte d'Ordre de la consellera d'Agricultura, Pesca i Alimentació per la qual es crea i es regula l'agrupació racial de la vaca de la reina i el seu llibre genealògic, i s'actualitza l'annex del Decret 5/2007, de 2 de febrer, pel qual s'aprova el Catàleg d'agrupacions racials dels animals domèstics autòctons de les Illes Balears i es regulen les entitats dedicades a fomentar-los

L'interès creixent per la biodiversitat, la sostenibilitat del medi rural i el medi ambient materialitzat en les successives reformes agrícoles ha estat defensat en les exigències de la societat en la conservació dels recursos, la traçabilitat, les bones pràctiques agrícoles, la sostenibilitat, la producció d'aliments de qualitat i la protecció animal.

Davant aquestes exigències i amb el nou model agrari europeu, les races autòctones es presenten com un exemple clar de multifuncionalitat, que considera tant els beneficis quant al desenvolupament sostenible com la importància de mantenir la variabilitat genètica, tan rellevant per a les generacions futures.

A les illes de Mallorca i Menorca hi ha una petita població bovina genèticament diferenciada de la resta de races existents que procedeixen d'una col·lecció originària de bovins amb una base genètica important procedent de la raça extinta friburguesa i, per tant, són susceptibles de ser considerats agrupació racial. Així mateix, hi ha una Associació de Ramaders de Vaques de la Reina i un interès creixent per la conservació i foment d'aquesta d'una gran part de la societat de les Illes Balears.

En l'àmbit europeu, el marc normatiu en el qual aquesta norma s'insereix és el Reglament (UE) 2016/1012 del Parlament Europeu i del Consell, de 8 de juny de 2016, relatiu a les condicions zootècniques i genealògiques per a la cria, el comerç i l'entrada a la Unió d'animals reproductors de raça pura, porcins reproductors híbrids i el seu material reproductiu, i pel qual es modifica el Reglament (UE)

652/2014 i la Directiva 89/608/CEE i 90/425/CEE del Consell i es deroguen determinats actes en l'àmbit de la cria animal.

Pel que fa a la normativa estatal, el referent normatiu per preservar les races autòctones i regular el funcionament dels llibres de registre es troba recollit en el Reial decret 45/2015, de 8 de febrer, pel qual s'estableixen les normes zootècniques aplicables als animals reproductors de raça pura, porquins reproductors híbrids i el seu material reproductiu, s'actualitza el Programa nacional de conservació, millora i foment de les races ramaderes i es modifica el Reial decret 558/2001, de 25 de maig; el Reial decret 1316/1992, de 30 d'octubre; el Reial decret 1438/1992, de 27 de novembre, i el Reial decret 1625/2011, de 14 de novembre.

En l'àmbit autonòmic, el Decret 5/2007, de 2 de febrer, pel qual s'aprova el Catàleg d'agrupacions racials dels animals domèstics autòctons de les Illes Balears i es regulen les entitats dedicades a fomentar-los, reconeix l'existència de grups d'animals domèstics amb una certa uniformitat de caràcters visibles que es poden transmetre a la seva descendència, encara que no tinguin característiques d'homogeneïtat demostrades científicament amb significació suficient per ser considerades races autòctones, però amb possibilitat de ser-ho en el futur.

Pel que fa a la qüestió competencial, si bé la ramaderia és una de les competències pròpies dels consells insulars (article 70.12 de l'Estatut), s'ha de tenir en compte la reforma estatutària de la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, en què la potestat reglamentària del Govern queda restringida, amb caràcter general, per l'existència d'un àmbit normatiu propi que correspon als consells insulars en les matèries a què es refereix l'article 70. No obstant això, la doctrina del Consell Consultiu considera que l'incís final de l'article 69 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears reserva a la Comunitat Autònoma les competències que, per la seva naturalesa, tenen caràcter suprainsular, fins i tot en relació amb els enunciats de l'article 70.

Per tant, i atès el que disposa l'article 30.10 de l'Estatut, aquestes competències se situen en el marc de les pròpies de la Comunitat Autònoma i habiliten el Govern de les Illes Balears per aprovar les disposicions generals en aquell àmbit material.

Així mateix, l'article 3 del Decret 5/2007, de 2 de febrer, estableix que la reglamentació que correspon a cada agrupació racial s'ha d'aprovar mitjançant una ordre del conseller competent en matèria d'agricultura, a proposta de la Direcció General d'Agricultura, i a la disposició final el faculta per dictar les disposicions necessàries per fer les possibles actualitzacions de l'annex.

Finalment, el Decret 21/2019, de 2 d'agost, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, disposa que la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació exerceix, entre d'altres, la competència en matèria de ramaderia.

Per tot això, en ús de les facultats que m'atribueixen els articles 41.c) de la Llei 1/2019, de 31 de gener, del Govern de les Illes Balears, a proposta de la Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural, d'acord amb/oït el Consell Consultiu, dict la següent

ORDRE

Article 1 **Objecte**

L'objecte d'aquesta Ordre és aprovar la reglamentació corresponent a l'agrupació racial de la vaca de la reina, la reglamentació del seu llibre genealògic, i alhora actualitzar el Catàleg d'agrupacions racials dels animals domèstics autòctons de les Illes Balears.

Article 2 **Reglament**

El Reglament de l'agrupació racial de la vaca de la reina és el que figura en l'annex 1.

Article 3 **Llibre genealògic**

La reglamentació del llibre genealògic és la que figura en l'annex 2.

Disposició addicional única **Règim transitori**

Les entitats que, quan aquesta Ordre entri en vigor, duguin a terme tasques relacionades amb el foment, la conservació, la cria o el perfeccionament de l'agrupació racial de la vaca de la reina i que persegueixin el reconeixement oficial com a entitat de foment, han de sol·licitar ser reconegudes i ser inscrites en el registre, per a la qual cosa han d'aportar la documentació que exigeix l'article 4 del Decret 5/2007, de 2 de febrer, pel qual s'aprova el Catàleg d'agrupacions racials dels animals domèstics de les Illes Balears i es regulen les entitats dedicades a fomentar-los.

Disposició final primera
Actualització de l'annex del Decret 5/2007, de 2 de febrer

L'annex del Decret 5/2007, de 2 de febrer, pel qual s'aprova el Catàleg d'agrupacions racials dels animals domèstics autòctons de les Illes Balears i es regulen les entitats dedicades a fomentar-los, queda actualitzat de la manera següent:

Classe de les aus:

Ordre dels anseriformes: ànnera mallorquina.

Ordre dels columbiformes: colom borino, colom de casta grossa, colom d'escampadissa, colom de pinta, colom nas de xot, colom gavatxut.

Ordre dels gal·liformes: indi mallorquí, gall d'indi de Menorca.

Classe dels mamífers:

Ordre dels carnívors, família dels canids: ca de conills de Menorca.

Ordre dels lagomorfs: conill pagès d'Eivissa.

Ordre dels artiodàctils, família dels suïds: porc negre de Formentera i d'Eivissa.

Ordre dels artiodàctils, família del bòvids: vaca de la reina.

Disposició final segona
Entrada en vigor

Aquesta Ordre entra en vigor l'endemà de la publicació en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

Palma,

La consellera d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Maria Asunción Jacoba Pia de la Concha García-Mauriño

Annex 1

Reglament de l'agrupació racial de la vaca de la reina

1. Prototip de l'agrupació racial

Definició:

A Mallorca i a Menorca hi ha una població bovina genèticament diferenciada de la resta de races existents, la qual ha anat evolucionant durant el temps segons les condicions geoclimàtiques i antròpiques de Menorca des de mitjan segle XIX, quan la reina Isabel II va donar a aquesta illa una col·lecció originària de bovins amb una base genètica important procedent de la raça extinta friburguesa.

Aquesta població, d'acord amb l'estudi "Caracterització genètica de la vaca de la reina amb microsatèl·lits d'ADN" (A. Martínez *et al.*, 2017), mostra una diversitat genètica moderada-alta i una estreta relació genètica amb la vaca frisona, de la qual procedeix. La vaca de la reina no mostra subdivisió poblacional, per la qual cosa és una població genèticament homogènia.

Aquesta població presenta una uniformitat suficient entre els reproductors i els seus descendents per ser estudiada i constitueix una població diferenciada i digna de ser classificada com a agrupació racial. No s'hi detecten subgrups que facin pensar en l'existència de varietats dins la mateixa població.

Característiques morfològiques generals:

Són animals eumètrics, de mida mitjana a gran. Presenten un perfil que va del recte (al·loidisme ortoide) fins al subconvex (lleugerament certoide). La seva expressió corporal és longilínia, de fàcil maneig, i l'aptitud és principalment de tipus lleter.

Característiques morfològiques específiques:

a) Cap

De mida mitjana a petita, és més voluminós i curt en proporció en els mascles (dimorfisme sexual). És de perfil recte fins al subconvex i els seus exemplars poden ser sulls i tenir banyons o banyes. Si en tenen, aquestes tendeixen a ser de mida discreta. Les orelles es troben en posició horitzontal i amb pilositat abundant. Tenen el front bastant pelut, el morro ample i els ulls oblics.

b) Tronc

De tòrax profund, costellam amb un cert grau d'arcuació i ventre voluminós. El tronc és llarg i presenta una línia dorsolumbar recta i té la gropa inclinada, ampla i angulosa. És de cuixa moderadament musculada i la coa presenta un naixement a mitjana altura.

c) Extremitats

De longitud mitjana, musculatura discretament desenvolupada i ossos prims, fet que li aporta l'angulositat típica de les races de tipologia lletera. Els aploms són correctes i les peüngles són proporcionades, amples i fortes.

d) Pell

Pell moderadament gruixada i desferrada, que pot arribar a formar plects a la zona baixa del coll. Les mucoses poden ser tant fosques com rosades, amb major o menor nivell de taques en funció de la pigmentació de la zona.

e) Capa

Caràcter de fidelitat racial. S'hi combina el blanc amb un altre color, distribuïts segons el patró Pinzgauer, que va del blanc i negre fins al blanc combinat amb roig clar, passant pel fumat, castany, vermell i roig. El blanc presenta, en tots els animals, una característica banda longitudinal al llarg de la línia dorsolumbar. Aquest blanc, a la vegada, també es distribueix en major o menor mesura generalment a la zona del pit, les parts baixes del tòrax i del ventre, a la coa, la cara, i a la part inferior de les extremitats, més a les posteriors que a les anteriors.

f) Talla

Eumètrica, de dimensions mitjana a gran i de proporcions longilínies.

g) Pes

En pes viu els mascles es poden acostar als 800 kg i les femelles, a una mitjana d'uns 500 kg.

h) Altres

- Coll: amb bona inserció al tòrax i a la creu, de longitud mitjana a llarga, moderadament musculat i proveït d'una lleugera barbeta a la part anterior. Aquesta continua fins a l'estèrnum i presenta un major desenvolupament en la meitat posterior.

- Sistema mamari: ben implantat, desenvolupat, simètric i de pell fina. Presenta un sistema suspensori notable, tant en la inserció anterior i posterior com del lligament suspensor mitjà, fet que determina un aplom dels mugrons adequat. Aquests són de gruixa i longitud mitjanes. El braguer està cobert de pèl fi i és de tonalitat clara, que li confereix el color blanc característic. En alguns casos, els mugrons són pigmentats, sobretot en els exemplars de capes més fosques.
- Testicles: amb una separació adequada del cos, lliures de monorquídia o criptorquídia i presenten una mida, simetria i divisió correctes.
- Espatles: amples i moderadament musculades, disposades de manera harmònica amb el coll, la creu i les extremitats.

2. Caràcter i comportament

Són de caràcter generalment tranquil i de fàcil maneig. Les mares presenten un instint maternal adequat i els braus amb clara tendència a la docilitat.

3. Caràcters eliminatoris

De forma general, seran motiu d'eliminació els caràcters morfològics congènits o malformacions que impliquin una disfunció greu que en comprometi seriosament la funcionalitat o viabilitat productiva.

De manera específica, seran motiu d'eliminació els factors següents:

- Absència de la típica banda blanca longitudinal al llarg de la línia dorsolumbar.
- Qualsevol altre signe evident en la capa o morfologia de l'animal que indiqui falta de puresa fora del que preveu la reglamentació específica dels registres genealògics (annex 2).
- Qualsevol animal que, després de ser sotmès a la corresponent qualificació morfològica, obtingui en els resultats finals d'àrees corporals algun valor numèric inferior o igual a 3.
- Qualsevol animal que, després de ser sotmès a la corresponent qualificació morfològica obtingui un valor global inferior o igual a 49,75 punts.

4. Qualificació morfològica dels animals, sistema de qualificació i admissió

Sistema de qualificació

La qualificació morfològica es durà a terme als animals de més de tres anys d'edat, tant mascles com femelles, mitjançant apreciació visual i el mètode de puntuació d'àrees corporals, sempre per qualificadors especialitzats i degudament formats. Cada regió corporal es qualificarà, abans de ponderar, assignant-hi inicialment entre 1 i 10 punts (acceptant els mitjos punts), segons l'escala següent:

Excel·lent: de 9 a 10 punts.
 Molt bona: de 8 a menys de 8 punts.
 Bastant bona: de 7 a menys de 8 punts.
 Bona: de 6 a menys de 7 punts.
 Suficient: de 5 a menys de 6 punts.
 Millorable: de 4 a menys de 5 punts.
 Insuficient (eliminadori): 3 punts o menys.

Les regions corporals a qualificar i els corresponents coeficients de ponderació són diferents segons que es tracti de mascles o femelles, i es detallen a continuació:

REGIÓ CORPORAL	COEFICIENT DE PONDERACIÓ		PUNTUACIÓ MÀXIMA PONDERADA	
SEXE	Mascle	Femella	Mascle	Femella
Cap, mucoses, pelatge i pell	1	1	10	10
Coll, creu i espatla	1	1	10	10
Tòrax i flancs	1	1	10	10
Dors i lloms	1	1	10	10
Gropa, cuixa i naixement coa	1	1	10	10
Genitals	1	2	10	20
Extremitats i aploms	2	1	20	10
Pes i creixença	1	1	10	10
Harmonia general-tipus	1	1	10	10
TOTAL	10	10	100	100

La puntuació final (ponderada) va fins a un màxim de 100 punts, tant per als mascles com per a les femelles. S'obté multiplicant la qualificació inicial de cada àrea pel coeficient corresponent i sumant tots els resultats parcials. Amb aquesta puntuació final, els exemplars es podran qualificar segons les categories següents:

Excel·lent (EX): 90 o més punts.

Molt bo (MB): de 80 a menys de 90 punts.

Bastant bo (BB): de 70 a menys de 80 punts.

Bo (B): de 60 a menys de 70 punts.

Suficient (S): de 50 a menys de 60 punts.

Insuficient (E): menys de 50 punts (no apte o eliminat com a reproductor).

ESBORRANY

Annex 2

Reglamentació específica del llibre genealògic

LLIBRE GENEALÒGIC

1. Registres genealògics

L'agrupació de la vaca de la reina consta dels registres genealògics següents:

- Secció annexa
 - Registre fundacional (RF)
 - Registre auxiliar (RA)
 - Categoria RAA
 - Categoria RAB
 - Categoria RAN
- Secció principal
 - Registre de naixements (RN)
 - Registre definitiu (RD)
 - Registre de mèrits

1.1. Secció annexa

Registre fundacional (RF)

En aquest Registre s'inscriuran els animals que, constituint l'efectiu actual de la raça, responguin a les característiques del prototip racial i que no concorrin en cap dels caràcters eliminatoris. Poden ser tant mascles com femelles, amb un mínim de dos anys d'edat, amb ascendència totalment o parcialment desconeguda o no registrada. Els ramaders podran sol·licitar la inscripció dels seus animals en el Registre fundacional en el termini de tres anys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Ordre.

Registre auxiliar (RA)

En aquest registre s'inscriuran els exemplars, mascles i femelles, que no tinguin els antecedents genealògics necessaris per incloure'ls en el Registre definitiu, una vegada exhaurit el termini d'admissió d'animals al Registre fundacional. En tot cas, per a poder ser inscrits en aquest Registre auxiliar és indispensable que els animals responguin a les característiques del prototip racial, que no concorrin en cap dels caràcters eliminatoris per als de categoria RAA o RAB i que, en tot cas,

l'associació de la raça i/o la comissió gestora del programa de cria no hi presentin oposició.

La inscripció en el Registre auxiliar perdurarà durant tota la vida de l'animal. Aquest Registre auxiliar consta de tres categories:

- a) Categoria RAA. Animals base. Són els registrats per complir les condicions anteriorment referides.
- b) Categoria RAB. Animals de primera generació. Són els descendents de l'encreuament entre animals de categoria RAA i animals inscrits en el RD, en el RF o en el RM. Els creuaments entre RAB i RAB també poden donar lloc a animals de la mateixa categoria. Els descendents de l'encreuament entre animals RAB i animals inscrits en el RD, RF o RM ja podran passar al RN, sempre que siguin animals descendents de pares i avis registrats o inscrits en les seccions principal o annexa del llibre genealògic, d'acord amb l'excepció prevista a l'apartat 2 del capítol III de l'annex II del Reglament UE 2016/1012.
- c) Categoria RAN. Registre auxiliar de naixements. S'inscriuran en aquesta categoria aquells animals que no compleixen els requisits per ser inscrits directament al Registre de naixements (RN) de la secció principal, com per exemple aquelles cries susceptibles d'entrar a la categoria RAA o RAB que encara no tinguin tres anys i que, per tant, no hagin pogut superar la qualificació morfològica prèvia perceptiva.

En tot cas, per als passos de generacions RAA a RAB s'ha de garantir la fiabilitat genealògica mitjançant la corresponent declaració de naixement-cobriment formalitzada pel ramader. Això, sens perjudici que l'associació de la raça o la Direcció General d'Agricultura puguin ordenar les comprovacions d'ascendència, mitjançant la realització de proves de paternitat, d'acord amb el Reglament UE 2016/1012.

1.2. Secció principal

Registre de naixements (RN)

En aquest registre s'inscriuran els animals d'ambdós sexes, sempre que els progenitors (pares i avis) estiguin inscrits en el RF, en el RD, en el RM o en el RAB (sempre que un dels pares d'aquell aparellament sigui del RF, RD o RM). Els animals que s'inscriguin en aquest Registre hauran de complir les condicions següents:

- Que se'n garanteixi la maternitat i paternitat mitjançant la corresponent declaració de naixement-cobriments formalitzada pel ramader.
- Que es compleixin les comprovacions d'ascendència mitjançant l'execució de proves de filiació corresponents, segons el Programa de cria de la raça, d'acord amb el Reglament UE 2016/1012.

Sens perjudici d'allò expressat anteriorment, l'entitat gestora del llibre genealògic de la raça o la Direcció General d'Agricultura podrà ordenar les comprovacions d'ascendència que hi corresponguin, mitjançant l'execució de controls de filiació.

Registre definitiu (RD)

En aquest Registre es podran inscriure els animals d'ambdós sexes que procedixin del RN i que hagin superat la qualificació morfològica.

Els ramaders podran sol·licitar segones qualificacions, però sempre amb un mínim d'un any de separació entre la primera i la segona qualificació. Els animals que s'inscriguin en aquest Registre hauran de complir les condicions de control de parentesc-filiació mínimes establerts pel Reglament UE 2016/1012.

Sens perjudici d'allò expressat anteriorment, l'entitat gestora del llibre genealògic de la raça o la Direcció General d'Agricultura podran ordenar les comprovacions d'ascendència que hi corresponguin, mitjançant l'execució de controls de filiació.

Registre de mèrits (RM)

En aquest Registre s'inscriuran els exemplars, mascles o femelles, que per les seves característiques morfològiques així ho mereixin, sempre que compleixin els requisits següents:

- Tenir un mínim de 3 anys d'edat.
- Haver obtingut almenys 90 punts en la valoració morfològica.
- Pertànyer a la tercera generació del Registre definitiu i ser fills d'exemplars amb una puntuació mínima en la valoració morfològica de 80 punts.

2. Registre dels animals

Els registres d'animals en les diferents seccions del llibre genealògic de la raça els duran a terme i els actualitzaran els corresponents serveis administratius que designi l'associació, ja siguin voluntaris o remunerats, sempre sota la coordinació del director del llibre genealògic i, en cas necessari, de la supervisió final de la comissió gestora del programa de cria.

Aquests registres d'animals s'efectuaran amb els sistemes informàtics adequats, suportats, a la vegada, per la documentació corresponent.

Mentre es compleixin els requisits d'admissió indicats pel registre i l'actualització de dades dels animals en el llibre genealògic es treballarà amb les corresponents sol·licituds d'inscripció (declaracions de naixement-cobriment) i declaracions de baixes, canvis de propietari i/o transacció d'efectius.

Sol·licitud d'inscripció en el llibre genealògic:

Les sol·licituds d'inscripció que han de presentar els ramaders s'efectuaran a través de les corresponents declaracions de naixement-cobriment, ja siguin entregades a l'Oficina del Llibre Genealògic en format físic o per via telemàtica.

Declaració de baixes, canvis de propietari i/o transacció d'efectius:

Aquestes declaracions es faran a través de les corresponents comunicacions formals als serveis administratius encarregats del registre i l'actualització de dades del llibre genealògic.

3. Admissió i qualificació dels animals

Admissió

Per a l'admissió dels animals en els diferents apartats del llibre genealògic, s'han de complir una sèrie de requisits:

- Identificació: els animals que s'inscriguin en algun dels registres del llibre genealògic hauran d'estar prèviament identificats individualment de conformitat amb la normativa vigent i d'acord amb el dret de la UE en matèria de sanitat animal sobre la identificació i el registre d'animals de l'espècie bovina en qüestió. Això sense perjudici de qualsevol altre tipus d'identificació suplementària que pugui establir l'associació, sempre que no entri en contradicció amb el Reglament (UE) 2016/1012, del Parlament Europeu i del Consell, de 8 de juny de 2016, relatiu a les condicions zootècniques i genealògiques per la cria, el comerç i l'entrada a la Unió d'animals reproductors de raça pura, porquins reproductors híbrids i el seu material reproductiu, i pel qual es modifica el Reglament (UE) 652/2014 i la Directiva 89/608/CEE i 90/425/CEE del Consell i es deroga determinats actes en l'àmbit de la cria animals.
- Que responguin al morfotip racial, no hagin estat desqualificats i tenguin els antecedents genealògics mínims exigits per a cada apartat.

- Que l'explotació a la qual pertanyin els animals estigui degudament inscrita en els registres oficials de la Direcció General d'Agricultura i Ramaderia. Els serveis administratius de l'Oficina del Llibre Genealògic duran a terme un sistema de registre de ramaderies amb animals inscrits en aquest llibre, amb la corresponent assignació de sigles, que coincidiran amb les del codi REGA.
- Que es compleixin les mesures establertes per a garantir el control del parentesc en els casos exigibles segons el Reglament UE 2016/1012. Els controls de filiació es basaran en marcadors genètics i s'hauran de dur a terme en animals en què s'empri el seu material reproductiu en tècniques de reproducció assistida, així com en animals millorants i mascles destinats a ser valorats en centres de testatge i destinats a reproducció, i altres animals que determini l'associació, en funció del sistema de producció i del nivell de risc.

Qualificació dels animals

La qualificació dels animals serà efectuada als animals inscrits en el llibre genealògic a partir de tres anys d'edat, tant mascles com femelles.

La qualificació morfològica dels animals la faran preferentment dos jutges, tot i que bastarà amb un únic jutge perquè aquesta qualificació sigui validada. Els ramaders podran sol·licitar segones qualificacions, però sempre amb un mínim d'un any de separació entre la primera i la segona qualificació.

Els jutges han d'estar correctament formats i validats pel director del llibre genealògic sota la supervisió de l'associació de la raça.